

Het Nederlandse Pensioenfonds

Jaarverslag Verantwoord Beleggen 2022

Voorwoord

Het Nederlandse Pensioenfonds (HNPF) wil dat de beleggingen van het fonds bijdragen aan een duurzame samenleving. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) is voor ons daarom al geruime tijd een vanzelfsprekendheid. Wij houden in ons beleggingsbeleid rekening met mens, milieu en maatschappij en willen aansluiten bij de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

Bij het bepalen van onze MVB-doelstellingen, hebben we onze deelnemers gevraagd naar wat zij belangrijk vinden. *Klimaatverandering* (SDG 7 & 13) kwam hieruit naar voren als het belangrijkste duurzame thema. Daarom willen wij dat onze beleggingen zo min mogelijke negatief bijdragen aan een verdere opwarming van de aarde.

Andere duurzame thema's in ons beleggingsbeleid zijn *Gezondheid en welzijn* (SDG 3) en *Duurzame steden en gemeenschappen* (SDG 11).

Steeds duurzamer

Voor u ligt het jaarverslag van HNPF over maatschappelijk verantwoord beleggen dat zoals gebruikelijk terugkijkt op 2022 en vooruitblijkt op wat

komen gaat in 2023. We zijn al goed op weg, maar we zien ook dat er nog genoeg te doen is.

We startten in 2019 met ons doel een flinke vermindering van de CO₂-uitstoot van onze beleggingen te realiseren. De totale uitstoot van broeikasgassen van alle bedrijven waarin we beleggen moet omlaag. We houden de hoeveelheid CO₂-uitstoot van de beleggingen bij, om te zien of dat lukt. Vanaf 2019 hebben we op dit vlak goede stappen kunnen zetten, wat heeft geresulteerd in een daling van CO₂-uitstoot van ongeveer 68%. Deze daling houdt in dat we goed op weg zijn om de doelstellingen van het wereldwijde klimaatakkoord te behalen.

Om onze duurzame doelstellingen waar te maken spreken wij de bedrijven waarin wij beleggen ook aan op hun maatschappelijk verantwoordelijkheid. Zo willen wij positieve veranderingen teweeg brengen. Bedrijven die niet voldoen aan onze normen en daar ook geen stappen toe zetten sluiten wij uit. In dit MVB-jaarverslag kunt u daarover lezen.

José Suarez Menendez, Voorzitter HNPF

Inhoudsopgave

Voorwoord

Inhoudsopgave.....

Kernpunten 2022.....

Ontwikkelingen 2022.....

Vooruitblik 2023

Onze MVB aanpak

Op weg naar Parijs: klimaat-neutraal in 2050

Positieve en negatieve impact van de beleggingen

Screening & uitsluitingen

Impact beleggen: M&G en Hermes

Dialoog & stemrecht.....

Maatschappelijk verantwoord beleggen met alternatieve beleggingen.....

Bijlagen

2

3

4

5

6

7

10

15

17

19

20

24

27

Kernpunten 2022

68%

Relatieve broeikasgasemissie reductie in scope 1 & 2 CO₂e broeikasgassen reductie vergeleken met de Climate Transition Benchmark. Zie pagina 12.

€ 366 miljoen

Positieve impact op focus SDG's 3, 7, 11 en 13.
Zie pagina 15.

31%

van de beleggingsportefeuille hanteert een

best-in-class methodiek waarbij de slechtst presenterende bedrijven met betrekking op maatschappelijk verantwoord beleggen worden vermeden. Zie pagina 17.

€ -88 miljoen

Negatieve impact op focus SDG's 3, 7, 11 en 13.
Zie pagina 15.

Ca. € 1,1 miljard

totaal beheerd vermogen

66%

van de beleggingsfondsen en mandaten waarin het pensioenfonds belegt voert **engagement** uit op onderwerpen waarop het pensioenfonds bedrijven wil aanspreken. Zie pagina 21.

Controversiële wapens

UN global Compact schenders

Controversiële landen

Tabak

Kolenmijnen

Olie uit teerzand

... Hier beleggen wij niet in!

Ontwikkelingen 2022

In 2022 hebben wij verdere stappen gezet om te voldoen aan onze doelstellingen op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB). Zo hebben wij onder meer de transitie gemaakt naar een duurzamere invulling van de beleggingscategorie aandelen opkomende landen en hebben we een landenbeleid vastgesteld.

Klimaatdoelstelling en uitstoot portefeuille

Het pensioenfonds wil klimaatneutraal zijn in 2050. Hiertoe volgen wij het pad van de Climate Transition Benchmark. Om aan dit pad te voldoen, is het vereist om de CO₂-uitstoot van onze beleggingsportefeuille te verminderen met 39% ten opzichte van onze situatie in 2019. Mede dankzij de stappen die we dit jaar hebben genomen, is de CO₂-uitstoot van de beleggingsportefeuille per ultimo 2022 gereduceerd met 68% ten opzichte van 2019. Hierdoor overtreft HNPF de Climate

Transition Benchmark en zijn we goed op weg om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

Aandelenselectie opkomende landen

In 2022 heeft het fonds gekeken of de beleggingscategorie aandelen opkomende landen nog aansluit op ons MVB-beleid. Op basis van deze evaluatie hebben wij een nieuw beleggingsfonds gekozen met strengere uitsluitingseisen, een best-in-class aanpak, een CO₂-reductierichtlijn en integratie van verschillende SDG's in het beleggingsproces. De helft van de allocatie van aandelen opkomende landen wordt via dit fonds ingevuld. Hierdoor voldoet de beleggingscategorie aan onze eigen MVB-doelstellingen.

Keuze nieuw vastgoedfonds

Het pensioenfonds heeft afgelopen jaar ook een nieuw beleggingsfonds voor genoteerd vastgoed geselecteerd. Dit fonds past beter bij ons duurzaamheidsbeleid. Zo worden binnen dit fonds bedrijven gekozen volgens het best-in-class principe waardoor er meer ondernemingen opgenomen zijn waarvan

het klimaatbeleid aansluit op het Akkoord van Parijs. De implementatie volgt in 2023.

Landenbeleid

Zijn er landen waarin wij niet willen beleggen omdat er discussie is over controversiële activiteiten, en dit beleggings- en reputatierisico's met zich meebrengt? Er zijn landen die niet op een sanctielijst staan, maar waar wij om verscheidene redenen liever niet in willen beleggen. Denk aan de controverses rond het WK-voetbal in Qatar of de zwakke positie van mensenrechten in Saudi-Arabië. In 2021 zijn wij daarom begonnen met het formuleren van een landenbeleid.

In 2022 hebben wij hiervoor een volledig beleidskader geformuleerd. Verdere implementatie in de portefeuille van obligaties uit opkomende landen volgt in 2023. Het nieuwe beleid is gebaseerd op objectieve en meetbare gegevens van onder meer ngo's en (academische) denktanks. Het beleid komt boven op de internationale sanctiewetgeving.

Wet- en regelgeving

HNPF heeft in 2022 verdere voorbereidingen getroffen om volledig te

voldoen aan de Europese SFDR regelgeving. Vanaf 2023 zullen wij ook volgens deze maatstaf rapporteren over ons duurzaamheidsbeleid. Deze wetgeving schrijft voor hoe het pensioenfonds informatie over duurzaamheid moet delen met deelnemers. HNPF heeft zich geclassificeerd als een 'artikel 8' pensioenregeling conform deze wet. Dat wil zeggen dat duurzaamheid is geïntegreerd in de beleggingen. We verwijzen naar Bijlage VI met een overzicht van de beleggingsfondsen met bijbehorende SFDR-classificatie.

Vooruitblik 2023

vastgestelde landenbeleid met betrekking tot de beleggingscategorie staatsobligaties in opkomende landen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen blijft ook in deze veranderende tijden een belangrijk speerpunt voor HNPF. Dit jaar willen wij onder andere een analyse uitvoeren van alle duurzaamheidsrisico's in de portefeuille. Dat is mede ingegeven door de verhoogde aandacht van de Nederlandse toezichthouder en de nieuwe verplichting om in 2023 te rapporteren volgens de Europese SFDR wetgeving.

Daarnaast wil HNPF meer aandacht besteden aan biodiversiteit. Wij willen vaststellen welke impact de beleggingsportefeuille heeft op biodiversiteit en hoe een afname hiervan de beleggingen kan beïnvloeden.

Na de keuze voor een nieuw beursgenoteerd vastgoedfonds in 2022, wordt dit in 2023 geïmplementeerd. In 2023 wordt ook een eerste duurzaamheidsrapportage opgesteld voor de categorie niet-beursgenoteerd vastgoed.

Ook kijken we in 2023 hoe we vorm geven aan de implementatie van het in 2022

Onze MVB aanpak

Duurzaamheidsambitie HNPf

- Wij willen de (potentiële) negatieve impact van onze beleggingen op de samenleving en milieu identificeren, verminderen en voorkomen;
- Onze prioriteit ligt bij de meest materiële onderwerpen - zoals de opwarming van de aarde - op basis van schaal, reikwijdte en onomkeerbaarheid van de impact;
- In 2050 moeten alle beleggingen klimaatneutraal zijn; in overeenstemming met het door de financiële sector ondertekende klimaatakkoord;
- Op de middellange termijn (3-5 jaar) willen wij dat onze totale liquide portefeuille minder CO₂e uitstoot dan de Climate Transition Benchmark;
- Op de langere termijn (10 jaar) moet dit gaan gelden voor alle beleggingscategorieën, tenzij dit echt niet mogelijk blijkt;
- We willen een positief maatschappelijk rendement realiseren, met in het bijzonder aandacht voor de thema's Klimaat (SDG 7 en 13), Gezondheid & Welzijn (SDG 3) en Duurzame Steden en Gemeenschappen (SDG 11).

HNPf heeft ervoor gekozen om het vermogen maatschappelijk verantwoord te beleggen. Wij zijn ervan overtuigd dat dit maatschappelijke en financiële risico's verlaagt en niet ten koste gaat van financieel rendement. Waar mogelijk zetten wij het vermogen in om een positieve bijdrage te leveren aan een meer duurzame maatschappij.

Deze overtuigingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) heeft het fonds als volgt naar het beleggingsbeleid vertaald:

- Wij zijn ons ervan bewust dat onze beleggingskeuzes verantwoordelijkheid met zich meebrengen voor de positieve en negatieve effecten van de beleggingen op MVB-factoren;
- Het fonds richt zich zoveel mogelijk op beleggingen die MVB promoten en waarvan de ondernemingen goed ondernemingsbestuur toepassen (SFDR - artikel 8).

Sustainable Development Goals

De United Nations Sustainable Development Goals (SDG's) bestaat uit 17 doelen (thema's) die de wereld in 2030 tot een betere leefomgeving moeten maken. Deze doelen zijn gericht op onder meer armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg, onderwijs, duurzame energie en klimaatverandering.

Goed ondernemingsbestuur begint bij het pensioenfonds zelf

HNPF heeft de interne organisatie rond maatschappelijk verantwoord beleggen als volgt georganiseerd:

Het bestuur en beleggingscommissie

Het bestuur is verantwoordelijk voor het MVB-beleid en de uitvoering daarvan. De beleggingscommissie adviseert het bestuur. Hierover vindt periodiek overleg plaats.

Het belanghebbendenorgaan

Minimaal één keer per jaar bespreekt de beleggingscommissie het MVB-beleid en de uitvoering daarvan met het belanghebbendenorgaan. Hierin zijn actieve, voormalige en gepensioneerde deelnemers van het fonds vertegenwoordigd.

De deelnemers

Een breed draagvlak voor het beleid wordt steeds belangrijker. Daarom stemmen wij dit regelmatig af met onze deelnemers. Wij vragen iedere drie jaar de mening over MVB van de deelnemers, aan de hand van opiniepeilingen.

Evaluatie

HNPF evalueert elk jaar het MVB-beleid. Zo bepalen wij of het beleid en de voorgenomen ontwikkelingen aansluiten bij de verwachting en ambities van alle belanghebbenden of dat aanscherping wenselijk is. Hierbij maakt het bestuur gebruik van de input vanuit de deelnemers en het belanghebbendenorgaan.

Goed ondernemingsbestuur bij uitvoeringspartners en vermogensbeheerders

Het pensioenfonds beoordeelt of het MVB-beleid van haar uitvoeringspartners en vermogensbeheerders in lijn is met het MVB-beleid van het fonds. Bij een nieuw aan te stellen partij wordt dit expliciet in de beoordeling meegenomen.

Wat is goed ondernemingsbestuur?

Er is bij een bedrijf sprake van goed ondernemingsbestuur als het bedrijf goed, efficiënt en verantwoord geleid wordt en er tegelijkertijd verantwoording over het gevoerde beleid afgelegd wordt aan alle belanghebbenden waaronder de eigenaren (in ons geval het pensioenfonds), werknemers, afnemers en de samenleving als geheel.

Goed ondernemingsbestuur in de beleggingsportefeuille

HNPF wil ook goed bestuur stimuleren bij de bedrijven die in de beleggingsportefeuille van het fonds zijn opgenomen. Dat doen wij onder andere door:

- het uitbrengen van stemmen en het voeren van een dialoog met bedrijven waar wij in beleggen;
- door bedrijven met goed ondernemingsbestuur te belonen door er (meer) in te beleggen of minder te beleggen in bedrijven met een minder goed ondernemingsbestuur; en
- specifiek binnen de vastgoedbeleggingen ons te richten op duurzame vastgoedbeleggingsfondsen.

Instrumenten om onze duurzaamheidsdoelstellingen te behalen

Hoe vertalen wij onze MVB-overtuigingen naar onze beleggingen? Wij gebruiken daarvoor onderstaande instrumenten.

Uitsluitingen

We sluiten bedrijven uit die de grootste negatieve bijdrage leveren aan het klimaat binnen hun sector. Ook sluiten we bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ernstige schendingen van de mensenrechten en een aantal andere ethische criteria.

Screening en MVB-integratie

De ondernemingen waarin we beleggen moeten voldoen aan de Global Compact Principles (UNGCP). Deze regels zijn opgesteld door de Verenigde Naties en gaan over het naleven van kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en (anti-)corruptie. Constateren we dat er in één van onze (sub)portefeuilles direct belegd wordt in ondernemingen die handelen in strijd met deze principes? Dan gaan we met deze bedrijven via de fiduciair manager in dialoog.

Ook kijken wij hoe externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen omgaan met duurzaamheid. Hoe krijgen de thema's *Klimaat*, *Gezondheid en welzijn* en *Duurzame steden en gemeenschappen* vorm in hun (en dus ook ons) beleggingsproces?

Actief aandeelhouderschap

Dialog We voeren de dialoog met bedrijven en externe managers om de klimaatverandering onder de aandacht te brengen en de algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken we samen met andere partijen (bijvoorbeeld Platform Living Wage Financials en Climate 100+).

Stemrecht We oefenen ons stemrecht uit om duidelijk te maken wat wij vinden van de manier waarop ondernemingen in onze portefeuilles met MVB-kwesties omgaan. Daarbij ligt onze focus op Klimaat, Gezondheid en Welzijn en Duurzame steden en Gemeenschappen.

Class Actions Als actief aandeelhouder komen wij samen met andere beleggers in actie bij (vermoeden van) wanbestuur. Bijvoorbeeld bij fraude, corruptie en omkoping binnen een bedrijf. We laten

ons dan bijstaan door partijen die gespecialiseerd zijn in zogenaamde class actions. Dit zijn collectieve rechtszaken of massaschadeclaims die kunnen worden aangespannen als er duidelijke aanwijzingen zijn dat er financiële schade is geleden door wanbestuur.

Positieve en negatieve impact

We willen beleggen in oplossingen die positief bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelen. We kiezen er daarom voor om met behulp van thematische beleggingen specifieke accenten te leggen. Thematische beleggingen moeten aan de volgende criteria voldoen:

- De belegging draagt bij aan verdere verduurzaming van de portefeuille;
- De belegging levert een positieve bijdrage aan de thema's *Klimaat*, *Gezondheid en welzijn* en *Duurzame steden en gemeenschappen*;
- De positieve impact van de belegging is meetbaar;
- De belegging resulteert niet in een verslechtering van het risico/rendementsprofiel; en
- De belegging past binnen de risicokarakteristieken van HNPF.

Daarnaast willen we voorkomen dat onze beleggingen negatieve impact hebben op verschillende duurzame onderwerpen. Wij houden daar rekening mee in de selectie van beleggingen en monitoren dit regelmatig. Via de best-in-class aanpak in de categorieën aandelen ontwikkelde- en opkomende landen en beursgenoteerd vastgoed (in 2023) worden de slechtst presenterende bedrijven met betrekking op maatschappelijk verantwoord beleggen vermeden.

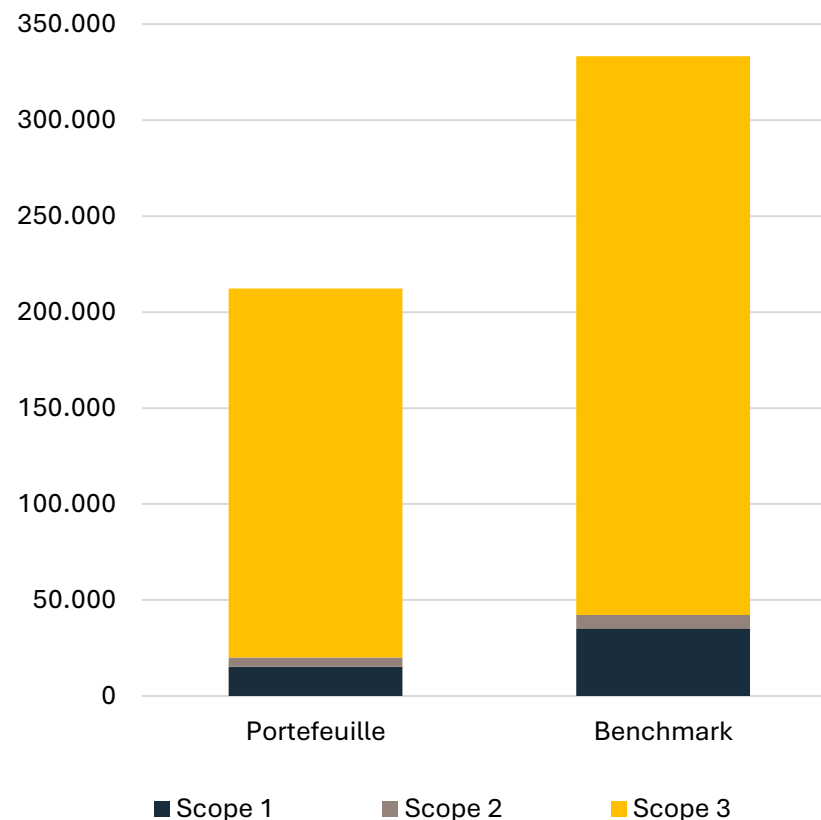
Op weg naar Parijs: klimaat-neutraal in 2050

HNPF ondersteunt de doelstelling van het Klimaatakkoord om de uitstoot van schadelijke broeikasgassen (CO₂e) wereldwijd terug te dringen en daarmee de negatieve impact op het klimaat te beperken en uiteindelijk zelfs te voorkomen. Het pensioenfonds richt zich op drie hoofdzaken:

- Het reduceren van de CO₂e-uitstoot. Het doel is uiteindelijk klimaatneutraal te zijn;
- Het verkrijgen van inzicht in de blootstelling naar mogelijke ‘stranded assets’;
- Het vermijden van beleggingen in CO₂e-intensieve bedrijven zoals kolenmijnen.

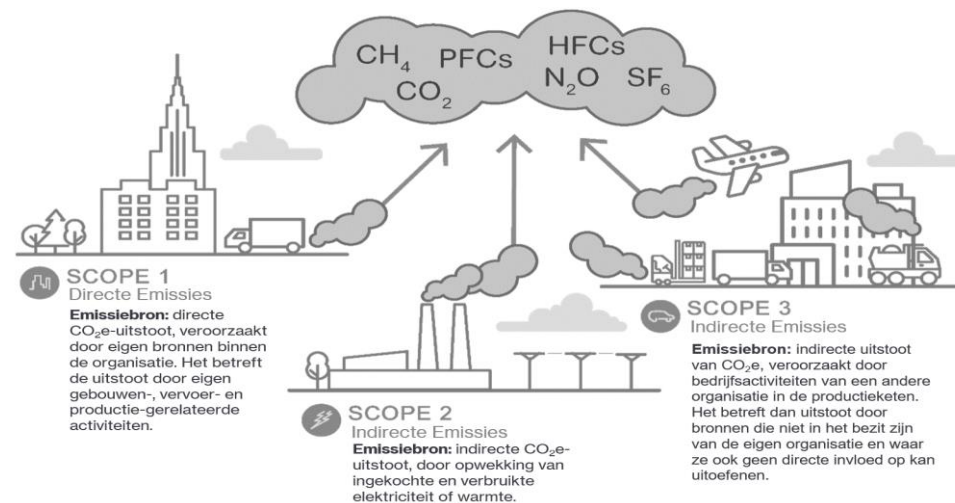
De grafiek hiernaast toont de emissie van bedrijven in de beursgenoteerde beleggingsportefeuille gedurende 2022 en hoe de portefeuille zich verhoudt ten opzichte van de beleidsbenchmark, die wordt bepaald op basis van de brede marktbenchmarks per beleggingscategorie. Deze beleidsbenchmark dient als proxy voor de gehele markt. Hieruit blijkt dat de beleggingen van PKA beduidend minder CO₂e hebben uitgestoten¹ t.o.v. de beleidsbenchmark.

CO₂e-uitstoot Beleggingsportefeuille

¹ In dit hoofdstuk betreft dit de categorieën aandelen (ontwikkeld en opkomend), bedrijfsobligaties (investment grade en hoogrentend) en beursgenoteerd onroerend goed. Bron: ISS, 2022

Wat betekent CO₂e-emissie scope 1, 2 & 3?

	TRANSPARANTIE BEDRIJVEN	EMISSIE (ton CO ₂ e)		RELATIEVE CO ₂ e VOETAFDRIJK ²
	Aantal / weging	Scope 1&2	Incl. scope 3	Per euro mln. geïnvesteerd
Portefeuille	76% / 95%	20.035	212.274	38
Benchmark	76% / 94%	42.292	333.224	80
Vershil		-53%	-36%	-53%

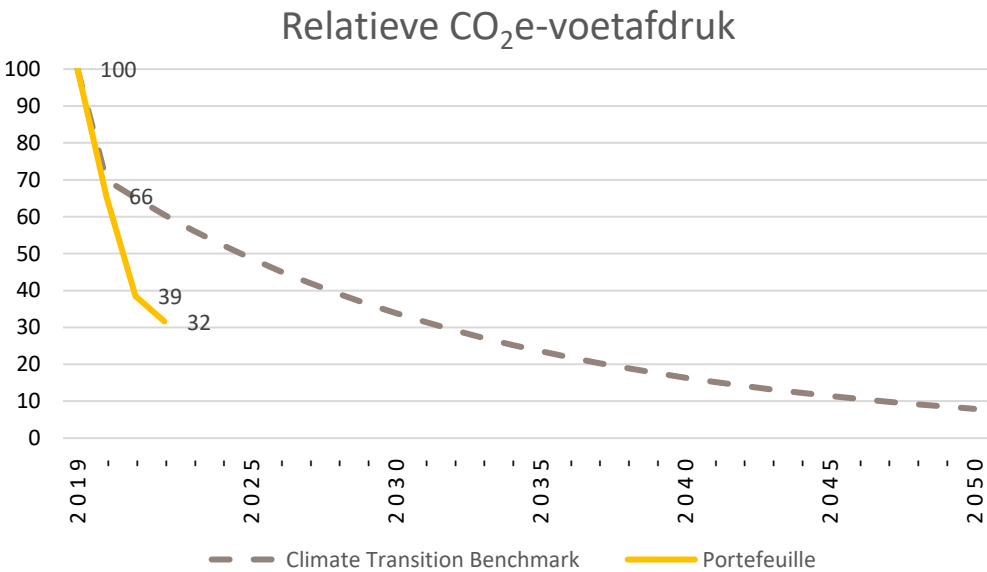
De eerste kolom toont het percentage bedrijven dat emissiedata verstrekt (76%) en het gewicht dat deze bedrijven innemen binnen de beleggingsportefeuille (95%).

² Op basis van scope 1 & 2 emissies

Relatieve CO₂e voetafdruk van de beursgenoteerde portefeuille¹

Het klimaatakkoord gaat er vanuit dat de emissie stapsgewijs moet worden teruggebracht. De grafiek hieronder geeft een meting van de relatieve CO₂e-voetafdruk van de beursgenoteerde portefeuille weer, waarbij de relatieve uitstoot per eind 2019 als startpunt wordt genomen. HNPF heeft de ambitie om het pad van de Climate Transition Benchmark (CTB) te volgen, en uiteindelijk klimaatneutraal te zijn in 2050. De CTB omvat scope 1 en 2 CO₂e-uitstoot. In de grafiek is te zien dat deze CO₂e-reductiedoelstelling is behaald.

Geïndexeerd. Jaar 2019 = 100
Bron: ISS, 2022

De tabel hieronder geeft de Relatieve CO₂e voetafdruk weer van zowel dit jaar als voorgaande jaren. De CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen is voor PKA per ultimo 2020 (79) met 34% gedaald in vergelijking met ultimo 2019 (121). En per ultimo 2021 (46) met 41% gedaald in vergelijking met ultimo 2020 (79). De CO₂e-voetafdruk is ten opzichte van 2021 (46) met 18% gedaald (38).

De totale CO₂-reductie ten opzichte van basisjaar 2019 bedraagt 68%, waardoor PKA ruim op target zit met de Climate Transition Benchmark van de Europese Unie (CTB).

Relatieve CO ₂ -voetprint				
Ultimo	Scope 1 & 2	Basisjaar 2019	Daling van:	Gerealiseerd:
2019	121	100		
2020	79	66	34%	in 2020
2021	46	39	41%	in 2021
2022	38	32	18%	in 2022
CO ₂ -reductie:			68%	t.o.v. basisjaar 2019

Onderstaande figuur laat zien dat de voornaamste relatieve CO₂-voetafdruk in de beleggingsportefeuille van de kring afkomstig is uit de sectoren Grondstoffen (Materialen), Nutsbedrijven en Energie.

- Materialen (44%)
- Nutsbedrijven (18%)
- Energie (11%)
- Industrieel (8%)
- Overige sectoren (6%)
- Consumptiegoederen (3%)
- Informatie Technologie (3%)
- Discr. consumptiegoederen (3%)
- Communicatie diensten (2%)
- Gezondheidszorg (2%)
- Financiële diensten (1%)
- Vastgoed (1%)

Het risico van ‘stranded assets’: klimaatintensieve bedrijven vermijden

Klimaatverandering heeft negatieve maatschappelijk effecten en leidt ook tot beleggingsrisico's. Op korte termijn zal de maatschappij een energietransitie moeten doormaken die het risico van zogenoemde stranded assets met zich meebrengt.

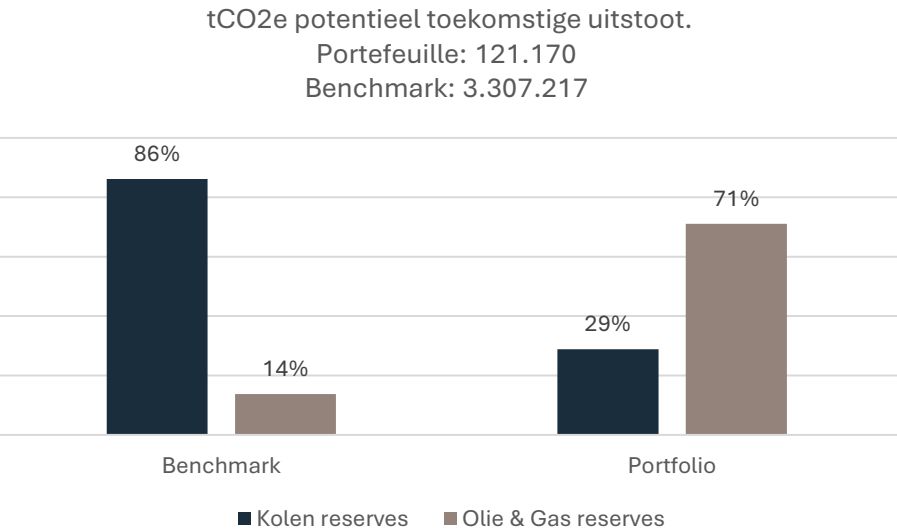
Brandstoffen die de meest negatieve invloed hebben op het klimaat, zoals kolen, zouden als eerste een stranded asset kunnen worden. Daarom hebben wij besloten niet meer in kolenmijnen te beleggen.

Wat zijn Stranded Assets?

Stranded assets zijn bezittingen die als gevolg van de energietransitie geen of nauwelijks waarde meer hebben. Denk aan een voorraad benzine terwijl steeds meer auto's op elektriciteit rijden of een verbod op bepaalde producten die zeer vervuילend zijn. Van het laatste is vooralsnog geen sprake in Nederland of Europa.

Het pensioenfonds doet verder onderzoek naar de gevolgen van de energietransitie op oliebedrijven en bekijkt welke acties mogelijk zijn.

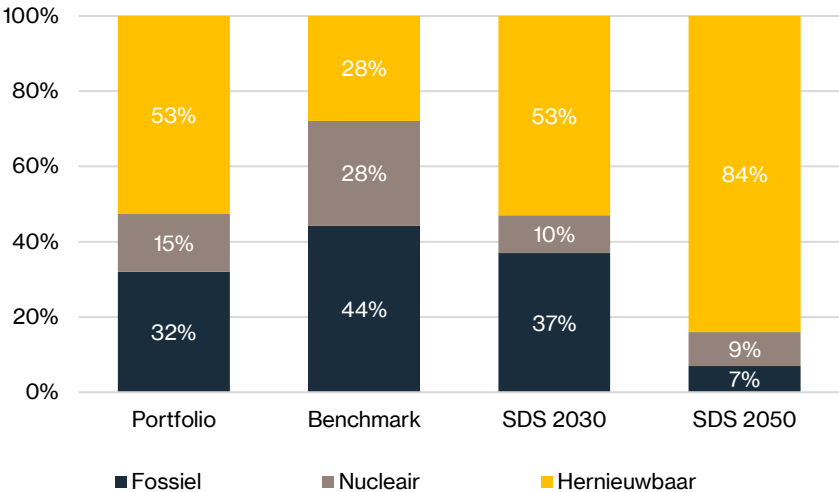

Bovenstaande grafiek toont aan hoeveel toekomstige uitstoot er door beleggingen in kolen en olie & gas binnen onze portefeuille en de benchmark wordt gegenereerd. De potentiële toekomstige uitstoot wordt bepaald aan de hand van het aantal fossiele reserves die de bedrijven binnen de beleggingsportefeuille bezitten per einde 2022. Zoals de grafiek aantoont, ligt de toekomstige uitstoot van onze portefeuille aanzienlijk lager.

Voor het realiseren van een koolstofvrije toekomst is het van groot belang dat de huidige mix van energiebronnen een transitie ondergaat naar het gebruik van alleen hernieuwbare energiebronnen. Nutsbedrijven die vertrouwen op fossiele energieproductie zonder vervangingsplan lopen daarnaast het risico op financieel- (Stranded Assets) en reputationeel risico.

Onderstaande tabel toont een inschatting van de energiebronnen die nodig zijn voor de energietransitie en hoe deze energiebronnen vertegenwoordigd zijn in de portefeuille en de benchmark. Ook wordt getoond hoe de portefeuille eruit zou moeten zien in het jaar 2030 en 2050 om in lijn te komen met de [Sustainable Development Scenario \(SDS\)](#) van het International Energy Agency (IEA).

Uit de grafiek blijkt dat wij al aanzienlijk minder in fossiele energiebronnen beleggen ten opzichte van de benchmark. Om de klimaatdoelstellingen te realiseren moet in de portefeuille nog meer de nadruk op hernieuwbare energiebronnen worden gelegd. HNPF spant zich in om hier een bijdrage aan te leveren, mede door de focus op SDG 7.

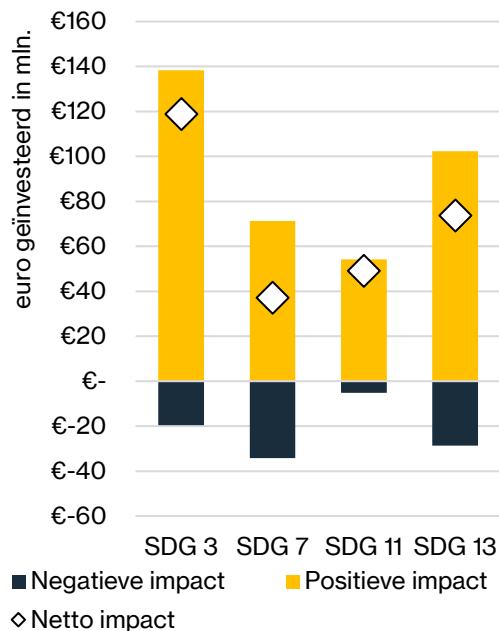
Positieve en negatieve impact van de beleggingen

HNPF wil meer beleggen in bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan de VN-ontwikkelingsdoelen (SDG's) die passen bij haar focusthema's Klimaat en Gezondheid & Welzijn. Specifiek richten wij ons op SDG 3 (Gezondheid en welzijn, steden), SDG 11 (Duurzame gemeenschappen en steden), SDG 13 (Klimaatactie), aangevuld met SDG 7 (Betaalbare en duurzame energie).

SDG-impact van de beursgenoteerde portefeuille

Alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed in de beursgenoteerde portefeuille van HNPF krijgen een SDG-impactscore (zie kader). De grafiek rechts

geeft weer hoeveel positieve en hoeveel negatieve impact de beursgenoteerde portefeuille van het pensioenfonds in 2022 heeft gerealiseerd op onze focus-SDG's (per miljoen euro belegd vermogen). De grafiek is gebaseerd op de SDG-impactscores van de beleggingscategorieën. Hoewel onze beleggingen behoorlijk positief bijdragen aan de focus-SDG's onderstreept de hoeveelheid negatieve impact het belang van verdere verduurzaming binnen de portefeuille.

Benchmarks voor aandelenbeleggingen

Specifiek voor de aandelenbeleggingen zijn er benchmarks gekozen met vergaande uitsluitingen en meer aandacht voor positieve en negatieve bijdragen in brede zin. De aandelen beleggingen kunnen aan deze benchmarks worden gespiegeld. Op deze manier kan ook de CO₂e uitstoot worden gereduceerd.

Hoe werkt een SDG-impactscore?

De SDG Impactscore geeft aan hoeveel positieve én negatieve invloed de activiteiten van een bedrijf hebben op specifieke SDG's. De score houdt er ook rekening mee hoe ondernemingen de negatieve effecten beperken en hoe zij gebruik maken van bestaande en nieuwe mogelijkheden om positief bij te dragen aan de SDG's.

Voor elk van de 17 SDG's wordt de impact van een bedrijf bepaald aan de hand van drie pijlers:

- de producten en diensten van het bedrijf;
- de bedrijfsvoering van het bedrijf;
- de betrokkenheid bij en de snelheid van reageren op controverses.

Op basis van deze drie pijlers wordt per bedrijf een score tussen -10 (sterk negatieve SDG bijdrage) tot +10 (sterk positieve SDG bijdrage) berekend.

Indien een bedrijf een +10 score heeft dan wordt 100% van de beleggingswaarde gerekend als positieve bijdrage op desbetreffende SDG. Indien de score -4 is dan wordt 40% van de beleggingswaarde gerekend als negatieve bijdrage op de desbetreffende SDG.

Beleggen in groene obligaties voor een positieve bijdrage aan het klimaat

Binnen de beleggingsportefeuille belegt HNPF in staatsobligaties van stabiele landen zoals Nederland, Duitsland en Frankrijk. Dit gebeurt om toekomstige pensioenbetalingen met een grote mate van zekerheid te kunnen betalen. Het kapitaal dat deze landen aantrekken door obligaties uit te geven kunnen zij in principe voor alle doeleinden gebruiken.

In het geval van een groene obligatie mag de opbrengst van de obligatie echter alleen worden gebruikt voor projecten die gericht zijn op de reducering van de CO₂-uitstoot.

HNPF belegt zowel in groene staatsobligaties als groene bedrijfsobligaties. Deze obligaties worden gebruikt voor diverse milieuprojecten, zoals de financiering voor groene energiewinning via windmolens of zonnepanelen. De kring belegt per eind 2022 circa 12,4% van de staatsobligatiesportefeuille in groene staatsobligaties.

Screening & uitsluitingen

Best-in-class beleggen en sterke ESG-rating

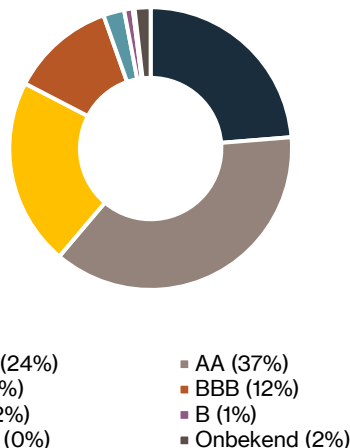
Waar mogelijk hanteert het pensioenfonds een 'best-in-class' aanpak. Hiermee streeft het fonds ernaar alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Goed ondernemingsbestuur is daarvan een belangrijk onderdeel.

De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van 'ESG-ratings'.

Onderstaande figuur laat zien dat er per ultimo 2022 binnen de portefeuille van HNPF geen beleggingen zijn in bedrijven met de laagste rating (CCC) en 1% bedrijven met een B-rating.

De ESG-rating is een belangrijke indicator bij de keuze met welke bedrijven een dialoog te voeren. Als er geen verbetering zichtbaar is, worden bedrijven met een B-rating uit de portefeuille verwijderd.

31% van de fonds-/mandaatmanagers waarin het pensioenfonds belegd hanteert een best-in-class beleid.

Uitsluitingen om negatieve effecten beleggingen te voorkomen

Het pensioenfonds wil de negatieve impact van haar beleggingen op het milieu of de maatschappij en het risico op waardevermindering vermijden of voorkomen. Wij hebben een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste (potentiële) negatieve effecten op specifiek de thema's Gezondheid & welzijn en Klimaat. Een voorbeeld hiervan is tabakconsumptie.

Roken brengt ernstige schade toe aan de gezondheid en daarom heeft HNPF besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabakgerelateerde producten. HNPF heeft geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit tabak.

Ook bedrijven die actief zijn in het mijnen van kolen en olie winnen uit teerzand sluiten wij uit. Dit vanuit de negatieve impact op het klimaat.

Daarnaast hanteert het pensioenfonds ook diverse andere uitsluitingen, zoals van

landen en bedrijven op sanctielijsten, bedrijven en landen die mensenrechten schenden of slechte arbeidsomstandigheden creëren. Dit wordt hieronder beschreven.

Wettelijke uitsluitingen van landen en ondernemingen

HNPF wil niet beleggen in ondernemingen of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.

Ook beleggen wij niet in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van controversiële wapens, zoals clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens en biologische en chemische wapens. Alleen als er binnen beleggingsfondsen voor een heel klein deel belegd wordt in deze wapens is dit wettelijk gezien geoorloofd. In de gescreende beleggingen van het pensioenfonds zijn er geen ondernemingen opgenomen die in verband kunnen worden gebracht met controversiële wapens.

Wat is een ESG-rating?

ESG staat voor *Environmental, Social en Governance*, oftewel milieu, mens en goed bestuur. De ESG-rating is een systematiek waarbij een dataleverancier (in dit geval MSCI ESG Research) bedrijven beoordeelt op hun MVB-beleid en uitvoering daarvan. Deze beoordeling levert een score ('rating') op. De score AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke rating.

Het mijden van bedrijven die maatschappelijke normen ernstig overschrijden

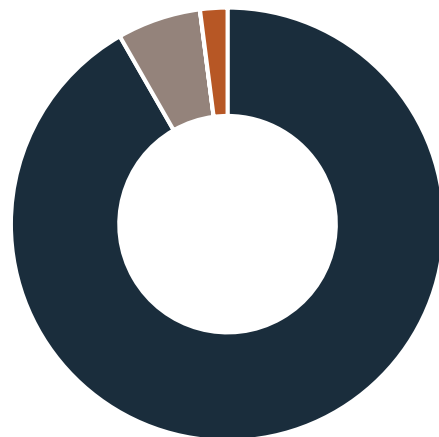
HNPF is van mening dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om met respect voor de maatschappij te ondernemen. Als een bedrijf ernstige negatieve impact veroorzaakt, kiest het pensioenfonds ervoor deze uit te sluiten van de beleggingen. Hiervoor wordt de UN Global Compact als maatstaf gebruikt. In het kader rechts kunt u lezen hoe deze screening plaatsvindt.

Ondernemingen die negatief scoren op de UN Global Compact normen moeten doorgaans kosten maken om schade te herstellen, onder andere door juridische claims. Het overschrijden van deze normen heeft dus vaak ook financiële gevolgen.

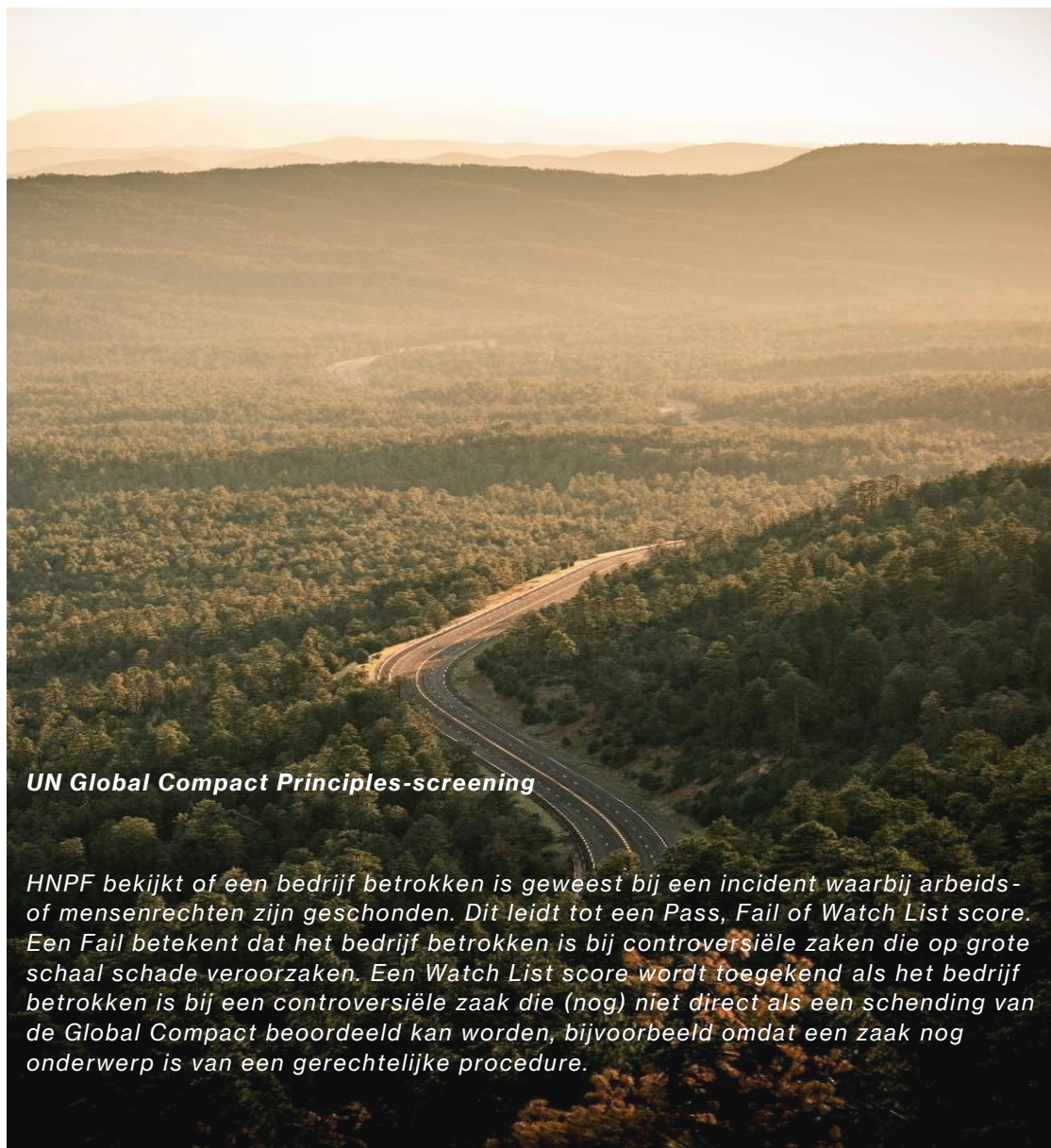
In de figuur hiernaast is te zien dat HNPF per eind 2022 niet belegde in ondernemingen die de Global Compact ernstig hebben overtreden.

Overzicht van alle uitsluitingen

De uiteindelijke lijst waar het pensioenfonds niet in wenst te beleggen, oftewel de uitsluitingenlijst, is gepubliceerd op de website. Bijlage V van dit jaarverslag bevat het overzicht per eind 2022.

■ Pass (91,7%) ■ Watchlist (6,2%)
■ Fail (0,0%) ■ Onbekend (2,0%)

UN Global Compact Principles-screening

HNPF kijkt of een bedrijf betrokken is geweest bij een incident waarbij arbeids- of mensenrechten zijn geschonden. Dit leidt tot een Pass, Fail of Watch List score. Een Fail betekent dat het bedrijf betrokken is bij controversiële zaken die op grote schaal schade veroorzaken. Een Watch List score wordt toegekend als het bedrijf betrokken is bij een controversiële zaak die (nog) niet direct als een schending van de Global Compact beoordeeld kan worden, bijvoorbeeld omdat een zaak nog onderwerp is van een gerechtelijke procedure.

Impact beleggen: M&G en Hermes

Vanaf de tweede helft van 2022 vult HNPf de beleggingscategorie aandelen ontwikkeld voor een deel in middelen van M&G en Hermes. Via actief beleid streven deze managers ernaar om additionele positieve impact op voor HNPf belangrijke SDG's te realiseren. Op deze pagina worden de fondsen nader uitgelegd en voorbeelden gegeven van het soort beleggingen dat onderdeel uitmaken van de beleggingsportefeuilles.

M&G Positive Impact Fund

Hoe gaat dit fonds om met impactbeleggen? Bij impactbeleggen is het van belang dat een bedrijf de intentie heeft om concrete impact te maken. Deze impact moet ook daadwerkelijk meetbaar zijn. Voor dit fonds onderzoeken portefeuillemanagers circa 4000 bedrijven op hun financiële en duurzame waarde en brengen dit aantal terug tot 25 tot 35 ondernemingen die een plek krijgen in het fonds.

Voorbeelden van beleggingen:

Onsemi (voorheen ON Semiconductor) ontwikkelt en verkoopt technologische oplossingen voor gebruik in duurzame elektronica. Het bedrijf levert onder andere semiconductors aan de autoindustrie, waarmee elektrische motoren kunnen worden gemaakt. Het Amerikaanse bedrijf staat al zes jaar op de Barron's lijst van de 100 meest duurzame bedrijven van de Verenigde Staten. Dit betekent dat niet alleen de producten van Onsemi bijdragen aan een duurzame toekomst, maar dat het bedrijf ook zijn eigen ESG plannen en rapportages goed op orde heeft.

Novo Nordisk heeft de strijd aangeboden met ernstige chronische aandoeningen, met name diabetes. Het bedrijf produceert zowel medicijnen als toediengingssystemen daarvoor, bijvoorbeeld insulinepennen. Het aantal mensen met diabetes neemt wereldwijd sterk toe. 50% van alle insuline in de wereld wordt door het Deense Novo Nordisk gemaakt. De onderneming heeft toegezegd om haar producten ook in opkomende landen toegankelijk en betaalbaar te houden.

Federated Hermes Impact Opportunities

Dit fonds investeert in bedrijven die oplossingen bieden met een positieve impact op mens en planeet. Het gaat bijvoorbeeld om schone energie voedselveiligheid gezondheid en welzijn en schoon water. De fondsmanagers zoeken naar ondernemingen met goede groeivoorzichten die op termijn profiteren van veranderende trends.

Voorbeelden van beleggingen:

Dexcom is een Amerikaanse bedrijf dat innovatieve apparatuur maakt om de bloedsuikerspiegel van diabetespatiënten continu te monitoren. Het aantal mensen met diabetes neemt wereldwijd sterk toe en eenvoudige monitoring en meting verbetert sterk de kwaliteit van leven van patiënten en verlaagt de kosten van behandeling. Gezien het stijgend aantal patiënten beschikt Dexcom over een sterk businessmodel met eenmalige en periodieke productverkoop.

Qiagen maakt en verkoopt biotechnologische producten en oplossingen voor medische diagnostiek en onderzoek. Denk aan apparatuur en middelen voor PCR testen en bloed testen voor tuberculose, een ziekte waar nog steeds 1 miljoen mensen per jaar aan overlijden. Het bedrijf wil met zijn producten en diensten de testmogelijkheden rond de moleculaire bouwstenen van het leven DNA, RNA en eiwitten toegankelijker maken. Het in 1984 in Duitsland opgerichte bedrijf opereert wereldwijd en heeft zijn hoofdkantoor in Nederland.

Dialoog & stemrecht

In gesprek met bedrijven voor een duurzamere wereld

Het pensioenfonds gaat de dialoog aan met bedrijven om aan te geven wat het fonds belangrijk vindt. Wij willen op deze manier bedrijven bewegen tot het realiseren van positieve veranderingen. Het aangaan van deze gesprekken zoals bovenstaand omschreven wordt ook wel *engagement* genoemd.

De engagement-activiteiten worden niet uitgevoerd door het pensioenfonds zelf maar besteden wij uit aan de vermogensbeheerders en de fiduciaire beheerder. Daarnaast zoeken wij samenwerking op met andere partijen. Op deze manier voeren wij de dialoog op drie verschillende lagen:

1. engagement via de fiduciër van het pensioenfonds;
2. engagement via de beleggingsfondsen en -mandaten waar het pensioenfonds in belegt;
3. engagement door aansluiting bij engagement-initiatieven (bijv. Climate Action 100+).

Inzicht in de positieve én negatieve impact van onze beleggingen stelt ons in staat om een effectief duurzaam beleid te voeren en te bepalen met welke bedrijven wij de dialoog aangaan.

Onderstaand gaan we verder in op de resultaten die zijn behaald door middel van deze drie lagen.

Engagement door de fiduciër

Het fiduciair vermogensbeheer van het pensioenfonds is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Zij adviseren en integreren alle aspecten van vermogensbeheer zoals het opstellen van de beleggingsstrategie, samenstellen van de ideale beleggingsmix en het actief beheren of uitbesteden van portefeuilles. Ook

ondersteunen zij het pensioenfonds in het integreren van duurzaam beleggen, waar engagement deel van uitmaakt.

In 2022 is onze fiduciër in gesprek gegaan met al onze vermogensbeheerders en met een aantal bedrijven in de beleggingsportefeuille.

In samenwerking met andere beleggers zijn zij met nog eens 196 bedrijven een dialoog aangegaan.

Niet al deze bedrijven zitten nu in onze portefeuille, maar komen wel in aanmerking.

Bijlage II geeft een overzicht weer van de engagements die zijn uitgevoerd door de fiduciair namens het pensioenfonds, per onderwerp (Ecologie, Sociaal, Governance).

Daarnaast gaat HNPf zelf ook het gesprek aan met diverse partijen. Een voorbeeld hiervan is de dialoog met een internationale retailer over biodiversiteit.

In gesprek met een internationale retailer

In 2022 heeft HNPf een engagement initiatief inzake biodiversiteit van de SER ondersteund. Hierbij is namens diverse pensioenfondsen en verzekeraars een brief gestuurd naar een internationale retailer. In deze brief is aandacht gevraagd voor het verbeteren van de balans tussen de verkoop en consumptie van dierlijke en plantaardige producten. De productie van dierlijke eiwitten legt namelijk een flink beslag op landbouwgrond en werkt ontbossing in de hand, bijvoorbeeld door de productie van veevoer (soja). Inmiddels zijn meerdere gesprekken gevoerd en heeft deze retailer, mede door deze gesprekken, in zijn klimaatplan concrete doelstellingen geformuleerd voor het zetten van targets op de verhouding plantaardige en dierlijke eiwitten in het productaanbod.

Engagement door beleggingsfondsen en mandaten

HNPF heeft óók gesprekken gevoerd met de externe vermogensbeheerders die het pensioenvermogen beheren. Doel van de gesprekken was om te beoordelen of het MVB-beleid dat zij voeren in lijn is met het MVB-beleid van het pensioenfonds.

Circa 66% van de externe vermogensbeheerders in de portefeuille van HNPF voert engagement uit op de bedrijven waarin wordt belegd.

Bijlage I toont aan welke vermogensbeheerders in de portefeuille namens het pensioenfonds de dialoog met bedrijven is aangegaan.

Verlagen van uitstoot door in gesprek te gaan met vastgoedinvesteerder Prologis

Prologis inc. is een Amerikaanse vastgoedinvesteerder die vooral actief in logistiek vastgoed, zoals distributiecentra. De dialoog met deze onderneming was gericht op hun klimaatambities en is in 2022 met succes afgesloten. Prologis heeft in juni 2022 toegezegd om al in 2040 klimaatneutraal te opereren wat betreft zowel scope 1 (bedrijfsactiviteiten), scope 2 (ingekochte energie) als scope 3 (activiteiten van gelieerde bedrijven en levensduur product). Dat betekent dat Prologis tien jaar voorloopt op het Akkoord van Parijs. Vooral de toezegging rond scope 3 is van belang, omdat deze uitstoot, in dit geval van de huurders van Prologis, ruim 99% van alle uitstoot van dit bedrijf uitmaakt. Huurders moeten dus aan de emissiereductie meewerken. Prologis heeft een adviesbureau ingehuurd om de kosten hiervan te berekenen. De onderneming heeft haar klimaatdoelstellingen ook ter goedkeuring voorgelegd aan het SBTi, het Science Based Targets initiative (SBTi), die deze onafhankelijk kan beoordelen.

Bron: Van Lanschot Kempen & beleggingsfondsen Northern Trust, 2022.

Duurzaamheidsdoelen voor de beloning van het bestuur van Coloplast

Wij spraken Coloplast, een Deense producent van medische hulpmiddelen, in 2021 en 2022 over de beloning van het bestuur. Wij drongen erop aan dat duurzaamheidsdoelen deel uit zouden gaan maken van de beloningsstructuur van het management. Coloplast gaf relatief snel gehoor aan deze wens, maar kan volgens onze maatstaven hier nog verdere stappen in zetten. Het bedrijf heeft verscheidene duurzaamheidsdoelstellingen geïntegreerd in het strategische plan voor 2025, waaronder ook vermindering van de CO₂-uitstoot. Na het begin van onze dialoog met Coloplast bleek de onderneming ook bereid om de beloningsstructuur van het management aan te passen: duurzaamheidsdoelen kregen hierin een gewicht van 10% (naast groei en winst doelstellingen). Wij zijn blij met deze aanpassing, maar vinden dat duurzame doelstellingen een even groot gewicht moeten hebben als de financiële doelstellingen. Wij vervolgen daarom de dialoog met Coloplast met als doel om het percentage van 10% verder omhoog te krijgen.

Bron: Van Lanschot Kempen & beleggingsfondsen ASR, 2022.

De dialoog aangaan met Alphabet voor mensenrechten

Mag YouTube alles uitzenden, zonder toezicht? Kan Google alles publiceren? In 2022 zette Van Lanschot Kempen namens ons een nieuwe stap in hun engagement met Alphabet, het moederbedrijf van onder andere Youtube en Google. In 2020 vroegen wij op de aandeelhoudersvergadering van het bedrijf samen met andere aandeelhouders, om een commissie op bestuursniveau op te zetten die toezicht houdt op mensenrechtenrisico's. De resolutie haalde het niet, maar het bedrijf zette de commissie wel op.

In 2022 dienden wij een nieuwe resolutie in met het verzoek een onafhankelijk mensenrechtenrapport op te laten stellen en huidig beleid te evalueren. Ook deze resolutie kreeg geen meerderheid, de zaak staat nu wel op het netvlies van het bedrijf.

Bron: Beleggingsfonds Northern Trust, engagement door Van Lanschot Kempen, 2022

Gezamenlijk de dialoog voeren met ondernemingen

Het pensioenfonds is via de fiduciair aangesloten bij de Climate Action 100+. Via dit samenwerkingsverband gaat een grote groep vermogensbeheerders en eigenaren, waaronder ook pensioenfondsen, de dialoog aan met bedrijven in CO₂-intensieve sectoren. Het gaat om 166 bedrijven die verantwoordelijk zijn voor 80% van de wereldwijde industriële emissie.

Het doel is om de opwarming van de aarde te beheersen en de transitie te maken naar een klimaatneutrale economie. Daarbij wil Climate Action 100+ het bestuurlijk raamwerk van bedrijven verbeteren, evenals de manier waarop zij over klimaat(plannen) rapporteren.

Waar werkt Climate Action 100+ aan?

Inmiddels hebben 119 van de 166 van de bedrijven een "net zero"-doelstelling vastgesteld voor het jaar 2050. Dat wil zeggen dat deze bedrijven zich hebben vastgelegd om de doelstellingen van het Akkoord

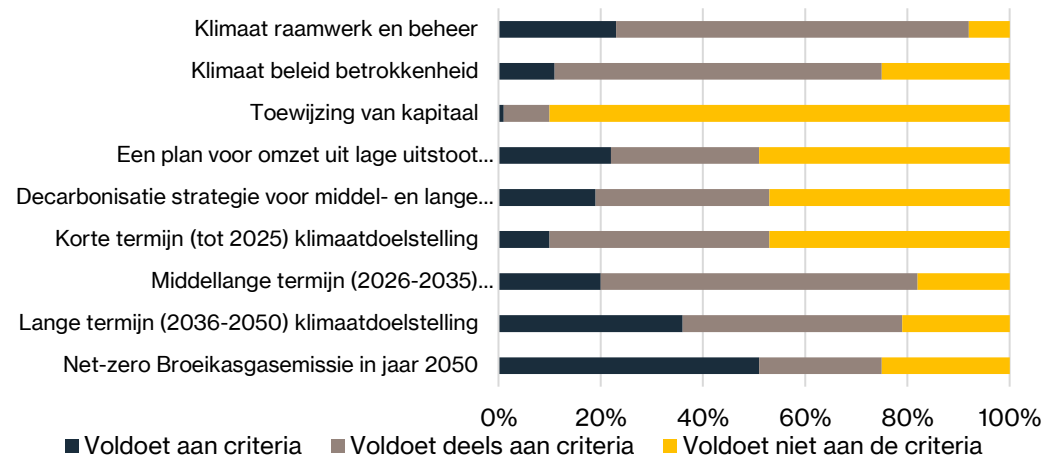
van Parijs te halen: klimaatneutraal zijn in 2050.

Maar veel bedrijven hebben moeite met het vaststellen van (tussen)doelstellingen voor de korte en middellange termijn. Dat geldt ook voor het afstemmen van de kapitaaluitgaven om tot het scenario van 1,5°C opwarming van de aarde te komen. Ook weten ondernemingen vaak niet hoe zij om moeten gaan met scope 3-emissies.

Climate Action 100+ geeft de prioriteit aan een dialoog met bedrijven waar een dergelijke klimaatdoelstelling en een

gedefinieerd pad om tot deze klimaatdoelstelling te komen nog onvoldoende aanwezig zijn, zodat er sneller klimaatactie kan worden ondernomen.

In dit kader zijn er in 2022 gesprekken gevoerd met ondernemingen zoals Eneos, Sasol, Formosa Petrochemical en CEZ waarin de ondernemingen werden aangemoedigd om hun doelstellingen voor het verminderen van de CO₂-uitstoot op de lange, middellange en korte termijn aan te scherpen.

Invloed door stemmen

Door het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen wil het pensioenfonds ondernemingen ook aanzetten tot een beter milieu- en klimaatbeleid en goed ondernemingsbestuur.

De tabel in de bijlage III geeft weer over hoe vaak het pensioenfonds haar stem heeft uitgebracht in 2022 en op welke manier dit is gedaan.

Wij stemden via onze uitvoerders geregeld tegen de voorstellen van het management. Dat kon verschillende redenen hebben. Deze stemmingen betreffen vaak zaken als overnamebeschermingen, reorganisaties, vergoedingen van het management en aandelenuitgiften maar kunnen ook over onderwerpen als het klimaat gaan.

Daarnaast stemden wij relatief ook vaak tegen voorstellen van andere aandeelhouders. Vooral als deze een negatieve impact zouden hebben op het milieu of minder passend zouden zijn bij goed ondernemingsbestuur.

Bij het uitbrengen van de stemmen zijn langetermijnwaardecreatie en de duurzaamheidsdoelstellingen belangrijk.

Maatschappelijk verantwoord beleggen met alternatieve beleggingen

Een positieve bijdrage door verduurzamen van vastgoedbeleggingen

De categorie niet-beursgenoteerd vastgoed is een van de beleggingscategorieën waar steeds meer informatie over duurzaamheidsaspecten beschikbaar komt. De vastgoedfondsen waar HNPF in belegt meten steeds vaker duurzaamheids-indicatoren zoals broeikasgasuitstoot, afvalstoffen en watergebruik. Daarnaast gebruikt het fonds een aanvullende maatstaf (GRESB) waarmee het fonds extra inzicht krijgt in verscheidene duurzaamheidsaspecten

van vastgoedfondsen en het mogelijk maakt om deze onderling te vergelijken. Aan de hand van deze informatie kunnen concrete doelen worden geformuleerd om klimaatneutraliteit te bereiken.

De tabel rechts toont de hoeveelheid broeikasgas uitstoot, afvalstoffen en watergebruik dat wordt verbruikt door de vastgoedbeleggingen van het pensioenfonds. Helaas zijn er nog geen benchmarks beschikbaar waarop deze metrieken kunnen worden geëvalueerd.

	GRESB SCORE	BROEIKASGAS UITSTOOT (ton kg)	AFVAL STOFFEN (ton kg)	WATER GEBRUIK (m³)
	1 = laag 5 = hoog	per mln. geïnvesteerd vermogen	per mln. geïnvesteerd vermogen	per mln. geïnvesteerd vermogen
VASTGOEDFONDSEN				
Aberdeen Standard European Balanced Property Fund	5	8,5	5,4	48,6
Altera Vastgoed-Woningen	5	51	31	2840
Amvest Residential Core Fund	5	4,0	1,8	153,3
Bouwinvest Dutch Institutional Residential Fund N.V.	5	3,9	4,7	62,4
CBRE Dutch Residential Fund	5	5,0	1,9	146,3
CBRE European Industrial Fund BV	5	7,3	3,7	73,0
CBRE Pan European Core (PEC) Fund	5	9,1	0,7	44,7
Clarion Lion Properties Fund	4	352,8	34,2	4683,2
ProLogis European Logistics Fund	5	11,9	6,3	197,1

Wat is GRESB?

GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) is een onafhankelijke benchmark (referentie-index) die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. De benchmark geeft inzicht in hoe de vermogensbeheerder, of bijvoorbeeld de lokale beheerder van een winkelcentrum, omgaat met milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten. Op basis van de GRESB-score kan het pensioenfonds een vergelijking maken tussen verschillende vastgoedbeleggingsfondsen.

De dialoog aangaan voor vastgoedbeleggingen

Om verdere stappen te zetten in de verduurzaming van de vastgoedportefeuille heeft de fiduciair beheerder van HNPF gedurende 2022 gesprekken gevoerd met vastgoedbeheerders. Zo hebben er ook gesprekken met het Altera Vastgoed Woningenfonds plaatsgevonden.

Sturen op goed ondernemingsbestuur bij Altera Woningen

In 2021 is een engagement gestart bij Altera om de governance-structuur te verbeteren onder andere door een grotere vertegenwoordiging van de aandeelhouders in een bestaand of een nieuw op te richten toezichthoudend orgaan.

Hiervoor is onder andere in februari 2022 een enquête afgenomen om de wensen van de aandeelhouders voor de governance-structuur te inventariseren om de betrokkenheid van aandeelhouders te verbeteren.

Uit de enquête bleek dat de meeste aandeelhouders vonden dat communicatie tussen aandeelhouders en de raad van commissarissen beter kon en dat men een adviesraad wilde zien met aandeelhouders. Op basis hiervan zijn het management team en de raad van commissarissen van Altera aan de slag gegaan om een voorstel te schrijven.

Dit heeft uiteindelijk geleid tot een voorstel voor het opzetten van een adviesraad en dit voorstel hebben aandeelhouders in december 2022 goedgekeurd. De adviesraad start per januari 2023 waarbij onze fiduciair vermogensbeheerder VLK een zetel heeft in de adviesraad van het woningfonds.

Het is belangrijk om hier te vermelden dat samenwerking met andere vertegenwoordigers van aandeelhouders instrumenteel was om de engagement tot een goed einde te brengen.

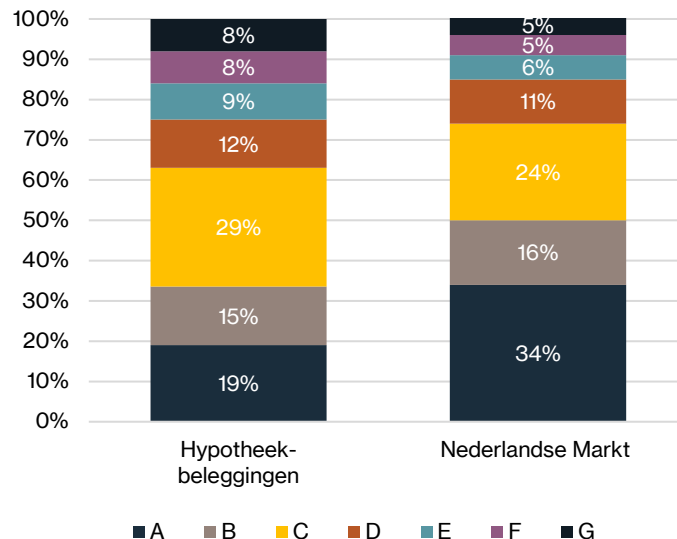
Bron: Van Lanschot Kempen, 2022

Positieve impact maken met hypotheekbeleggingen

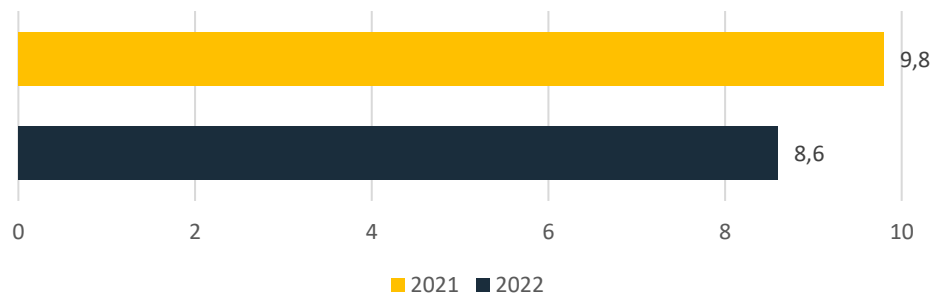
We verstrekken ook hypotheekleningen voor Nederlands woningen via zogenaamde hypotheekfondsen. Het pensioenfonds vindt het belangrijk om ook via deze beleggingen een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat. Dit is echter een uitdaging omdat de hypotheekmarkt door de overheid sterk is gereguleerd. Een positieve bijdrage aan de klimaatverandering wordt bijvoorbeeld gestimuleerd door het aanbieden van duurzaamheidsdepots. Met dit depot kan een consument maximaal € 25.000 of 6% van de woningwaarde (meer) lenen om de woning te verduurzamen. Bijvoorbeeld door het aanbrengen van gevel- en dakisolatie, dubbel glas, HR-ketels, warmtepompen en/of zonnepanelen. Het pensioenfonds let erop dat deze depots actief worden aangeboden. Ook vormt het een pré als hypotheekfondsen-aanbieders tools aanbieden aan hun klanten bij het verduurzamen van hun huis, zoals kosten-baten analyses bij duurzame investeringen en bemiddeling naar aannemers en installateurs bij de uitvoering hiervan.

Hypotheekbeheerders meten de CO₂-uitstoot van de hypotheekleningen per miljoen euro belegd vermogen (onderste grafiek). Ook kijken zij naar de energielabels van de woningen waaraan de hypotheekleningen zijn gekoppeld (bovenste grafiek). Op dit moment spreken we via de fiduciair vermogensbeheerder veel met de externe hypotheekbeheerders over de mogelijkheden binnen de regulering, zowel over wat we kunnen doen op het gebied van duurzaamheid als over welke informatie beschikbaar is. CO₂-informatie over de markt, waarop de beleggingen in relatieve zin gemeten kunnen worden, is bijvoorbeeld nog niet beschikbaar.

Energielabelverhouding portefeuille vs. de Nederlandse markt

CO₂e-uitstoot van hypotheekleningenportefeuille

Duizend kg per mln. geïnvesteerd vermogen

Bijlagen

Bijlage I: Overzicht dialoog vermogensbeheerders

Vermogensbeheerders	Beleggings-categorie	Onderschrijven van UNGP en OESO-richtlijnen	MVB-due diligence ³	Stemmen en dialoog	Bieden van herstel en verhaal	Actie bij onvoldoende voortgang van de dialoog
ASR	Nederlandse hypotheeken	Ja	Ja	Dialoog met hypotheeknemers	Ja	nvt
BlackRock	Bedrijfs obligaties, liquiditeiten	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
Cardano	LDI	Ja	Ja	Dialoog met tegen partijen	Nvt	Uitsluiting en verkoop positie
Legal & General	Staats obligaties opkomende landen	Ja	Ja	Dialoog met obligatie uitgevers	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
Northern Trust	Aandelen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
Prologis	Vastgoed	Ja	Ja			

³ Bron: Van Lanschot Kempen, 2022. *In een due-diligenceonderzoek onderzoekt een beheerder de maatschappelijke aspecten van een beleggingsbeslissing, met speciale aandacht voor negatieve impacts.

Bijlage II: Engagement overzicht⁴

ONDERNEMING	STATUS	ENGAGEMENT THEMA*			AAN DELEN	OBLIGATIES
		E	S	G		
AGCO CORPORATION	In uitvoering	X	X			X
ARCELORMITTAL SA	In uitvoering	X				X
BAYERISCHE MOTOREN WERKE AKTIENGESELLSCHAFT	In uitvoering	X			X	X
BP P.L.C.	In uitvoering	X				X
CEZ AS	Succesvol afgewikkeld	X				
CK INFRASTRUCTURE HOLDINGS LIMITED	In uitvoering	X				
COLOPLAST A/S	Succesvol afgewikkeld			X		
EDP-ENERGIAS DE PORTUGAL SA	In uitvoering	X		X	X	X
HEIDELBERGCEMENT AG	In uitvoering	X		X		X
IBERDROLA SA	In uitvoering	X				X
JPMORGAN CHASE & CO.	In uitvoering	X				X
KINDER MORGAN, INC.	In uitvoering	X				X
LONZA GROUP AG	In uitvoering	X		X	X	X
LYONDELLBASELL INDUSTRIES NV	In uitvoering	X				X
MALAYSIA AIRPORTS HOLDINGS BHD.	In uitvoering	X			X	
MARSH & MCLENNAN COMPANIES, INC.	In uitvoering	X			X	X
MEDTRONIC PUBLIC LIMITED COMPANY	Succesvol afgewikkeld		X	X		X
NATIONAL GRID PLC	In uitvoering	X			X	X
NORDEA BANK ABP	In uitvoering	X			X	X
OMV AG	In uitvoering	X				X
POSTNL NV	In uitvoering					X
PROLOGIS, INC.	Succesvol afgewikkeld	X			X	X
REPSOL SA	In uitvoering	X				X
RIO TINTO PLC	In uitvoering	X				X
STRYKER CORPORATION	In uitvoering	X	X	X		X

⁴ Bron: Van Lanschot Kempen, 2022. Engagement uitgevoerd door de fiduciair vermogensbeheerder.
* E = Ecologie || S = Sociaal || G = Governance

TAIWAN SEMICONDUCTOR MANUFACTURING CO., LTD.	In uitvoering	X	X	X
TECHNIP ENERGIES NV	In uitvoering		X	X
TOTALENERGIES SE	In uitvoering	X		X
VINCI SA	In uitvoering		X	X
VONOVIA SE	Succesvol afgewikkeld	X		X
W. P. CAREY INC.	In uitvoering	X		X
WELLTOWER INC.	In uitvoering	X		X
WEST FRASER TIMBER CO. LTD.	In uitvoering	X		X

Bijlage III: Stemgedrag in 2022⁵

Beleggingsfonds (Aandelen Wereldwijd)	Aantal	Percentage
Northern Trust World SDG Screened Low Carbon Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	9.639	
Aantal keer voor management gestemd	8.962	93%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	677	7%
BestSelect Federated Hermes Global Impact Opportunities Equity		
Aantal agendapunten om op te stemmen	399	
Aantal keer voor management gestemd	338	85%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	61	15%
BestSelect M&G Global Positive Impact Equity		
Aantal agendapunten om op te stemmen	374	
Aantal keer voor management gestemd	248	66%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	33	34%
Beleggingsfonds (Aandelen Europa)	Aantal	Percentage
Northern Trust Europe SDG Screened Low Carbon Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	3.520	
Aantal keer voor management gestemd	3.318	94%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	202	6%
Beleggingsfonds (Aandelen opkomende markten)	Aantal	Percentage
Northern Trust Emerging Markets Custom ESG Equity Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	22.900	
Aantal keer voor management gestemd	19.156	84%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	3.744	16%

⁵ Percentages kunnen door afronding niet optellen tot 100%.

Meer informatie over uitvoering van het stembeleid en de dialoog die de vermogensbeheerders van het pensioenfonds voeren

Op ondergenoemde websites is het stembeleid gepubliceerd en is een kwartaalrapport en jaarverslag van de engagementmanager voor de beleggingsfondsen van Northern Trust, Hermes en M&G te vinden.

Northern Trust:

<https://www.northerntrust.com/united-kingdom/what-we-do/investment-management/stewardship/proxy-voting-policies>

<https://www.northerntrust.com/europe/about-us/corporate-social-responsibility>

BestSelect Federated Hermes Global Impact Opportunities Equity

<https://www.hermes-investment.com/nl/en/professional/proxy-voting-dashboard/>

<https://www.hermes-investment.com/nl/en/professional/sustainability/>

BestSelect M&G Global Positive Impact Equity

<https://www.mandg.com/who-we-are/mandg-investments/responsible-investing-at-mandg-investments/voting-history>

<https://www.mandg.com/sustainability>

Bijlage IV: Toelichting klimaatdata

Klimaatdata wordt verzameld voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en hoogrentende waarden via de dataprovider ISS ESG. Het proces is op hoofdlijnen als volgt:

- Klimaatdata van ondernemingen wordt verzameld uit de jaarverslagen en andere publieke bronnen. In dit rapport wordt gebruik gemaakt van de jaarverslagen per eind 2021. Wereldwijd rapporteren ongeveer 3000 grote ondernemingen over hun emissie.
- Alle data wordt gecontroleerd op betrouwbaarheid en wanneer nodig verwijderd.
- Alle bedrijven worden gesorteerd naar hun emissieprofiel, zodat deze data kan worden gebruikt voor vergelijkbare bedrijven die niet rapporteren.
- Een schatting wordt gemaakt voor de emissie van niet-rapporterende bedrijven. Uit historische data blijkt dat de accuraatheid verschilt per sector maar minder dan 30% afwijkt.
- Emissie wordt toegekend aan de portefeuille op basis van eigenaarschap van de onderneming. Dus als het pensioenfonds 0,1% van een onderneming bezit krijgt het 0,1% van de emissie toegewezen.

De scope 3 emissies worden vastgesteld conform het CO₂e /GHG-protocol. Omdat er nog onvoldoende bedrijven over rapporteren wordt per sector vastgesteld wat de emissie in de waardeketen is en aan het bedrijf toegekend. Scope 3 is dus niet geschikt om individuele bedrijven te beoordelen.

Bijlage V: Uitsluitingen per eind 2022

Uitsluitingen van landen - Sanctiewetgeving

Afghanistan	Haiti	Rusland
Wit-Rusland	Iran	Somalie
Burundi	Irak	Zuid-Sudan
Centraal Afrikaanse Rep.	Libanon	Soedan
Dem. Republiek Congo	Libië	Syrië
Egypte	Mali	Venezuela
Eritrea	Myanmar	Yemen
Ethiopië	Noord-Korea	Zimbabwe

Uitsluitingen van bedrijven

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Sberbank	Rusland	Sanctielijst
VTB Bank	Rusland	Sanctielijst
Gazprombank	Rusland	Sanctielijst
Vnesheconombank (VEB)	Rusland	Sanctielijst
Rosselkhozbank	Rusland	Sanctielijst
Opk Oboronprom	Rusland	Sanctielijst
United Aircraft Corporation	Rusland	Sanctielijst
Uralvagonzavod	Rusland	Sanctielijst
Rosneft	Rusland	Sanctielijst
Transneft	Rusland	Sanctielijst
Gazprom Neft	Rusland	Sanctielijst
Alfa Bank	Rusland	Sanctielijst
Bank Otkritie	Rusland	Sanctielijst
Bank Rossiya	Rusland	Sanctielijst
Promsvyazbank	Rusland	Sanctielijst
Almaz-Antey	Rusland	Sanctielijst
Kamaz	Rusland	Sanctielijst
Novorossiysk Commercial Sea Port	Rusland	Sanctielijst
Rostec (Russian Technologies State Corporation)	Rusland	Sanctielijst
Russian Railways	Rusland	Sanctielijst
JSC Po Sevmarsh	Rusland	Sanctielijst
Sovcomflot	Rusland	Sanctielijst

United Shipbuilding Corporation	Rusland	Sanctielijst
Russian Maritime Register of Shipping	Rusland	Sanctielijst
AEROJET ROCKETDYNE HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Anhui Great Wall Military Industry Co	China	Betrokken bij clustermunie
Aryt Industries	Israël	Betrokken bij clustermunie
Ashot - Ashkelon Industries	Israël	Betrokken bij clustermunie
AVIBRAS INDUSTRIA AEROESPACIAL	Brazilië	Betrokken bij clustermunie
Bharat Dynamics	India	Betrokken bij clustermunie
Boeing Distribution Services	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunie
BWX Technologies	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
China Aerospace Science And Technology Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China North Industries Group Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China North Industries Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China Satellite Communications Co Ltd	China	Betrokken bij clustermunie
China Spacesat	China	Betrokken bij clustermunie
Fluor Corporation	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
GENERAL DYNAMICS CORPORATION	Zuid-Korea	Betrokken bij nucleaire wapens
Hanwha Corp	India	Betrokken bij clustermunie
Hanwha Engineering & Construction Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij anti-persoonsmijnen
Honeywell International	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Huntington Ingalls Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Inner Mongolia North Heavy Industries Group	China	Betrokken bij clustermunie
Korea Aerospace Industries	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Larsen And Toubro Limited	India	Betrokken bij clustermunie
LTIMindtree Ltd	India	Betrokken bij clustermunie
L&T Finance	India	Betrokken bij clustermunie
L&T Infrastructure	India	Betrokken bij clustermunie
L&T Technology Services Ltd	India	Betrokken bij clustermunie
Leidos Holdings	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
LEIDOS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
LIG Nex1 Co., Ltd.	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Lockheed Martin	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunie
Motovilikha Plants JSC	Rusland	Betrokken bij clustermunie
Nabha Power	India	Betrokken bij clustermunie
National Presto Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij anti-persoonsmijnen
Northrop Grumman Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens

NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Poongsan	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunition
Poongsan holdings	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunition
Roketsan Roket Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi	Turkije	Betrokken bij clustermunition
Solar Industries India Limited	India	Betrokken bij clustermunition
The Boeing Company	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunition
BAE SYSTEMS	Verenigd Koninkrijk	Wapenhandel naar hoog-risico landen
Raytheon Technologies Corp.	Verenigde Staten	Wapenhandel naar hoog-risico landen
Avary Holding Shenzhen Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
BHP Group Ltd	Australië	MSCI-red flag / UNGC schending
CoreCivic Inc	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
GCL-Poly Energy Holdings Ltd	Hongkong	MSCI-red flag / UNGC schending
Glencore PLC	Zwitserland	MSCI-red flag / UNGC schending
MMC Norilsk Nickel PJSC	Rusland	MSCI-red flag / UNGC schending
Hon Hai Precision Industry Co	Taiwan	MSCI-red flag / UNGC schending
Hoshine Silicon Industry Co Lt	China	MSCI-red flag / UNGC schending
JinkoSolar Holding Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Lens Technology Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
LXJM	China	MSCI-red flag / UNGC schending
OFFICE CHERIFIEN DES PHO	Marokko	MSCI-red flag / UNGC schending
O-film Tech Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Petroleos del Peru SA	Peru	MSCI-red flag / UNGC schending

PETROLEOS MEXICANOS	Mexico	MSCI-red flag / UNGC schending
Porsche Automobil Holding SE	Duitsland	MSCI-red flag / UNGC schending
SAIC Motor Corp Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Barrick Gold Corp	Canada	MSCI-red flag / UNGC schending
TBEA Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
GEO Group Inc/The	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
TEPCO	Japan	MSCI-red flag / UNGC schending
Trina Solar Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Universal Health Services Inc	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
Vale SA	Brazilië	MSCI-red flag / UNGC schending
Volkswagen AG	Duitsland	MSCI-red flag / UNGC schending
ZHONGTAI CHEMICAL	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Youngor Group Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Zhen Ding Technology Holding L	Kaaimaneilanden	MSCI-red flag / UNGC schending
Zijin Mining Group Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Strata Power Corp.	Canada	Teerzand
Petroteq Energy Inc.	Canada	Teerzand
Sunshine Oilsands Ltd.	Canada	Teerzand
Imperial Oil Limited	Canada	Teerzand
MEG Energy Corp.	Canada	Teerzand
North West Redwater Partnership, Inc.	Canada	Teerzand
Athabasca Oil Corporation	Canada	Teerzand
Suncor Energy Inc.	Canada	Teerzand
PC Financial Partnership	Canada	Teerzand
Pengrowth Energy Corporation	Canada	Teerzand
Strathcona Resources Ltd.	Canada	Teerzand

BlackPearl Resources, Inc.	Canada	Teerzand
North American Construction Group Ltd.	Canada	Teerzand
Trans Mountain Corp.	Canada	Teerzand
Cenovus Energy Inc.	Canada	Teerzand
Canadian Natural Resources Limited	Canada	Teerzand
Harvest Operations Corp.	Canada	Teerzand
Inter Pipeline Ltd.	Canada	Teerzand
Baytex Energy Corp.	Canada	Teerzand
Baytex Energy (LP) Ltd.	Canada	Teerzand
Husky Energy Inc.	Canada	Teerzand
Arrow Exploration Corp.	Canada	Teerzand
Petroleos de Venezuela SA	Venezuela	Teerzand
TC Energy Corporation	Canada	Teerzand
Ensign Drilling, Inc.	Canada	Teerzand
Wajax Corporation	Canada	Teerzand
Sakari Resources Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Wollongong Coal Limited	Australië	Kolenmijnen
PT Golden Eagle Energy TBK	Indonesië	Kolenmijnen
TerraCom Limited	Australië	Kolenmijnen
PT Berau Coal Energy	Indonesië	Kolenmijnen
Sadovaya Group	Luxemburg	Kolenmijnen
Geo Energy Resources Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Foresight Energy LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
PT Adaro Indonesia	Indonesië	Kolenmijnen
Foresight Energy LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Thungela Resources Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
PT Indo Tambangraya Megah Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
PT Bumi Resources Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Bumi Investment Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Eterna Capital Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
PT Bukit Asam Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
China Qinfa Group Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolenmijnen
Park Elektrik Uretim Madencilik Sanayi ve Ticaret AS	Tokelau	Kolenmijnen
Hallador Energy Company	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Lubelski Wegiel BOGDANKA SA	Polen	Kolenmijnen
Bisichi Plc	Verenigd Koninkrijk	Kolenmijnen
PT Golden Energy Mines Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
New Hope Corporation Limited	Australië	Kolenmijnen
Jinneng Holding Shanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolenmijnen

PT Harum Energy Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Exxaro Resources Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Bayan Resources Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
CONSOL Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Westmoreland Coal Co.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Westmoreland Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Mercator Limited	India	Kolenmijnen
Murray Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Zhengzhou Coal Industry & Electric Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Alliance Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Alliance Holdings GP LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Alliance Resource Operating Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
AgriTrade Resources Limited	Bermuda	Kolenmijnen
PT Adaro Energy Indonesia Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Salungano Group Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
The Lanna Resources Public Co., Ltd.	Thailand	Kolenmijnen
PT Dian Swastatika Sentosa Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Banpu Public Company Limited	Thailand	Kolenmijnen
PT Trada Alam Minera Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
PT Alfa Energi Investama Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Yancoal Australia Ltd.	Australië	Kolenmijnen
Peabody Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Peabody Energy Australia PCI Pty Ltd.	Australië	Kolenmijnen
Kuzbasskaya Toplivnaya Kompaniya PJSC	Rusland	Kolenmijnen
China Shenhua Energy Company Limited	China	Kolenmijnen
China Shenhua Overseas Capital Co., Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Kolenmijnen
PT Indika Energy Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Indo Energy Finance BV	Nederland	Kolenmijnen
Indo Energy Finance II BV	Nederland	Kolenmijnen
Indika Energy Capital III Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Indika Energy Capital II Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Indo Integrated Energy II BV	Nederland	Kolenmijnen
Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co. Ltd.	China	Kolenmijnen
Gujarat Mineral Development Corporation Limited	India	Kolenmijnen
China Coal Xinji Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen

Beijing Haohua Energy Resource Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Whitehaven Coal Limited	Australië	Kolenmijnen
Cloud Peak Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Cloud Peak Energy Resources LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Semirara Mining & Power Corp.	Filipijnen	Kolenmijnen
Washington H. Soul Pattinson and Company Limited	Australië	Kolenmijnen
Coal India Ltd.	India	Kolenmijnen
Coal Energy SA	Luxemburg	Kolenmijnen
Anhui Hengyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Mitsui Matsushima Holdings Co., Ltd.	Japan	Kolenmijnen
Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Rhino Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Shanxi Lu'An Environmental Energy Development Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Feishang Anthracite Resources Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Kolenmijnen
NACCO Industries, Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Arch Resources, Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Inner Mongolia Dian Tou Energy Corp. Ltd.	China	Kolenmijnen
Jizhong Energy Resources Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
KyungDong Invest Co., Ltd.	Zuid-Korea	Kolenmijnen
Gansu Jingyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Guanghui Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Southern Kuzbass Coal Co. PJSC	Rusland	Kolenmijnen
DMCI Holdings, Inc.	Filipijnen	Kolenmijnen
Yankuang Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Yancoal International Resources Development Co., Ltd.	Hongkong	Kolenmijnen
Yankuang Group (Cayman) Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolenmijnen
Shandong Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT ABM Investama Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
New World Resources plc	Verenigd Koninkrijk	Kolenmijnen
Pingdingshan Tianan Coal Mining Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Indonesia Asahan Aluminium (Persero)	Indonesië	Kolenmijnen
Old ANR LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen

China Coal Energy Company Limited	China	Kolenmijnen
Natural Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
GMR Power & Urban Infra Ltd.	India	Kolenmijnen
Inner Mongolia Yuan Xing Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
TBEA Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Brickworks Ltd.	Australië	Kolenmijnen
PT United Tractors Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Huadian Power International Corp. Ltd.	China	Kolenmijnen
Hosken Consolidated Investments Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Guizhou Panjiang Refined Coal Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Southgobi Resources Ltd.	Canada	Kolenmijnen
Jastrzebska Spolka Weglowa SA	Polen	Kolenmijnen
Petmin Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Altius Minerals Corporation	Canada	Kolenmijnen
22nd Century Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
7-ELEVEN MALAYSIA HOLDINGS B	Maleisië	Tabak
Al-Eqbal Investment Co PLC	Jordanië	Tabak
Altria Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
AMCON DISTRIBUTING CO	Verenigde Staten	Tabak
ANHUI GENUINE NEW MATERIAL-A	China	Tabak
BAT CAPITAL CORP	Verenigde Staten	Tabak
BAT INTL FINANCE PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
BAT NETHERLANDS FINANCE	Nederland	Tabak
	Bosnië en Herzegovina	Tabak
Badeco Adria JSC Sarajevo	Herzegovina	Tabak
BIZIM TOPTAN SATIS MAGAZALAR	Turkije	Tabak
BRIGHT PACKAGING INDUS BHD	Maleisië	Tabak
British American Tobacco Malay	Maleisië	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO ZAM	Zambia	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO BAN	Bangladesh	Tabak
British American Tobacco Kenya	Kenia	Tabak
British American Tobacco PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
British American Tobacco Ugand	Oeganda	Tabak
British American Tobacco Zimba	Zimbabwe	Tabak
Bulgartabac Holding AD	Bulgarije	Tabak
CARRERAS LTD	Jamaica	Tabak
CAT LOI JSC	Vietnam	Tabak
Ceylon Tobacco Co PLC	Sri Lanka	Tabak
CHARLIE'S HOLDINGS INC	Verenigde Staten	Tabak
CHINA FLAVORS	China	Tabak

CHINA TOBACCO INTERNATIONAL	Hongkong	Tabak
Coka Duvanska Industrija AD Co	Servië	Tabak
Cia de Distribucion Integral L	Spanje	Tabak
Ngan Son JSC	Vietnam	Tabak
Eastern Co SAE	Egypte	Tabak
Essentra PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
EUROCASH SA	Polen	Tabak
Fyolo Technology Corp	Verenigde Staten	Tabak
GLOBRANDS LTD	Israël	Tabak
Godfrey Phillips India Ltd	India	Tabak
Golden Tobacco Ltd	India	Tabak
Gotse Delchev Tabac AD-Gotse D	Bulgarije	Tabak
Healthier Choices Management C	Verenigde Staten	Tabak
Huabao Flavours & Fragrances C	China	Tabak
HUABAO INTL	Hongkong	Tabak
IMPERIAL BRANDS FIN NETH	Nederland	Tabak
IMPERIAL BRANDS FIN PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Imperial Brands PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Indonesian Tobacco Tbk PT	Indonesië	Tabak
ITC Ltd	India	Tabak
Japan Tobacco Inc	Japan	Tabak
Jerusalem Cigarette Co Ltd	Palestina	Tabak
JORDAN DUTY FREE SHOP	Jordanië	Tabak
JT INTL FIN SERVICES BV	Nederland	Tabak
Karelia Tobacco Company Inc SA	Griekenland	Tabak
Khyber Tobacco Co Ltd	Pakistan	Tabak
KT&G Corp	Zuid-Korea	Tabak
Kuk-il Paper Manufacturing Co	Zuid-Korea	Tabak
MATIV HOLDINGS INC	Verenigde Staten	Tabak
MCCOLL'S RETAIL GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
MERCURY RETAIL HOLDING PLC	Rusland	Tabak
Miquel y Costas & Miquel SA	Spanje	Tabak
MUDANJIANG HENGFEENG PAPER-A	China	Tabak
NEW TOYO INTERNATIONAL HLDGS	Singapore	Tabak
Nikotiana BT Holding AD Sofia	Bulgarije	Tabak
NOLATO AB-B SHS	Zweden	Tabak
NTC Industries Ltd	India	Tabak
Old Holdco Inc	Verenigde Staten	Tabak
Pakistan Tobacco Co Ltd	Pakistan	Tabak
Philip Morris Pakistan Ltd	Pakistan	Tabak

Philip Morris CR AS	Tsjechië	Tabak
Philip Morris International In	Verenigde Staten	Tabak
Philip Morris Operations AD Ni	Servië	Tabak
Bentoel Internasional Investam	Indonesië	Tabak
Gudang Garam Tbk PT	Indonesië	Tabak
Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk	Indonesië	Tabak
WICAKSANA OVERSEAS INTL PT	Indonesië	Tabak
Pyxus International Inc	Verenigde Staten	Tabak
REYNOLDS AMERICAN INC	Verenigde Staten	Tabak
RLX Technology Inc	China	Tabak
Scandinavian Tobacco Group A/S	Denemarken	Tabak
SHANGHAI IND H	Hongkong	Tabak
Shenzhen Jinjia Group Co Ltd	China	Tabak
Sila Holding AD	Bulgarije	Tabak
Sinnar Bidi Udyog Ltd	India	Tabak
Slantse Stara Zagora- BT AD	Bulgarije	Tabak
Smoores International Holdings	China	Tabak
Societe Ivoirienne des Tabacs	Ivoorkust	Tabak
Starfleet Innotech Inc	Verenigde Staten	Tabak
STG GLOBAL FINANCE BV	Denemarken	Tabak
SUPREME PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
SWEDISH MATCH AB	Zweden	Tabak
TAIWAN FAMILYMART CO LTD	Taiwan	Tabak
Tanzania Cigarette Co Ltd	Tanzania	Tabak
West Indian Tobacco Co Ltd/The	Trinidad en Tobago	Tabak
TRI-PACK FILMS LTD	Pakistan	Tabak
TSL Ltd/Zimbabwe	Zimbabwe	Tabak
Turning Point Brands Inc	Verenigde Staten	Tabak
Tutunski Kombinat AD	Noord-Macedonië	Tabak
Union Investment Corp PLC	Jordanië	Tabak
Union Tobacco & Cigarette Indu	Jordanië	Tabak
Universal Corp/VA	Verenigde Staten	Tabak
Vapor Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
ticker	Verenigde Staten	Tabak
Vector Group Ltd	Verenigde Staten	Tabak
VPR Brands LP	Verenigde Staten	Tabak
VST Industries Ltd	India	Tabak
Wee-Cig International Corp	Verenigde Staten	Tabak
Wismilak Inti Makmur Tbk PT	Indonesië	Tabak
YURI GAGARIN PLC-PLOVDIV	Bulgarije	Tabak

Bijlage VI: Overzicht SFDR-classificatie beleggingsinstellingen per eind 2022

Asset Categorie	Beleggingsfonds	Classificatie
Aandelen	BestSelect Federated Hermes GI Opp Equity Fund	8
	BestSelect M&G Global Positive Impact Eq Fund	8
	NT World SDG Screened Low Carbon Index Fund	8
	NT Europe SDG Screened Low Carbon Index Fund	8
	NT Emerging Markets Custom ESG Equity Index Fund	8
	NT Emerging Markets SDG Screened Index Fund	8
Niet genoteerd onroerend goed	HNPf Private Real Estate Pool (Aberdeen European Balanced Property Fund; Altera Residential; Amvest Residential Core Fund; Bouwinvest Dutch Institutional Residential Fund; CBRE Dutch Residential Fund; CBRE Europe Logistics Partners Fund; CBRE Pan European Core Fund; Prologis European Logistics Fund)	8
	CBRE Dutch Retail Fund	8
	CBRE Logistics Property Fund Europe	In liquidatie
	Fagoed Erfpacht Arcadis	6
	Clarion Lion Properties Fund	6
	ASR Hypotheekfonds met NHG	8
Hypotheke	ASR Hypotheekfonds zonder NHG	8
	Aberdeen Standard European Corporate Bond SRI Fund	8
Bedrijfsobligaties investment grade	ASR ESG IndexPlus Institutioneel Euro Bedrijfsobligatie Fond	8
	iShares ESG Screened Euro Corporate Bond Index Fund	8

Hoogrentende landen	L&G ESG Emerging Markets Government Bond (LC) Index Fund	8
	L&G ESG Emerging Markets Government Bond (USD) Index Fund	8
Hoogrentende onderhandse leningen	Barings European Loan Fund	8
Infrastructuur	RREEF Pan-European Infrastructure Fund	6

De pensioenregeling van de kring kwalificeert zich op basis van het bijbehorende MVB-beleid als een lichtgroen pensioenproduct onder de Europese SFDR-richtlijn, ofwel als een product dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken (een zogenaamd artikel 8-product). De fondsen waarin de kring belegt, hebben ook elk een eigen SFDR-classificatie. Daarbij gelden de volgende definities:

- Artikel 6-classificatie: een beleggingsproduct waarin duurzaamheid geen rol speelt;
- Artikel 8-classificatie: een beleggingsproduct dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken;
- Artikel 9-classificatie: een beleggingsproduct dat zich specifiek richt op het behalen van een duurzaamheidsdoel.